

„FIGYELŐ”
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
BUDAPEST
Telefon: József 363-66.

Magyarország
Lap: 1932 máj 15.
Mogjelen: _____

Felfedező uton a Vár középkori alagutjaiban

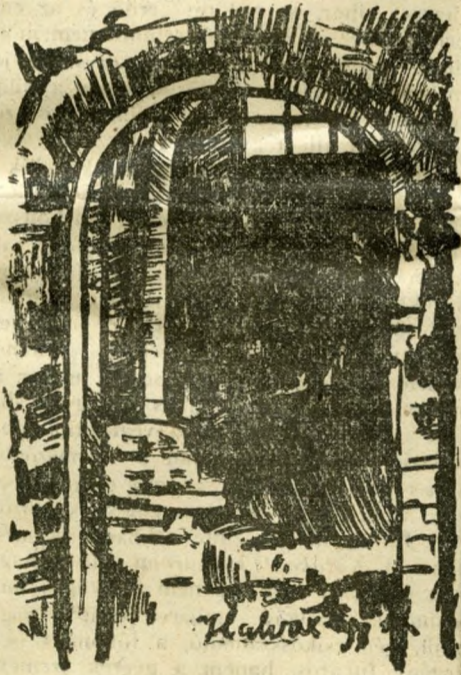
A főváros jövő évre kivilágíttatja és hozzáférhetővé teszi a budai katakombákat

Az ember ahogy jár Budán s a napsütött Szentháromság-tér gránitkockáin kopog a lépte, ebben a verőfényes tavaszban dehogy gondol arra, hogy valamikor, századokkal ezelőtt milyen más élet volt ennek a nap-sugaras békességnek a helyén. Súlyos, komor, izgalommal és féktelen indulatokkal telt élet, ágyugolyók vágták a bástyafalakat, égő házak ősze szállt, vágató katonalovak kőrme csattogott végig a kövezeten; török volt az ur s változó szerencsével dult a harc Budavár körül. Nehéz és véresüggással tele idők nyögtek ezt a városrészt jóformán századokon keresztül s ha a házak, a napvilágon álló kövek keveset őriztek is meg ennek a kornak súlyos emlékeiből, a föld méhé pallérozatlanul beszél a harcok kegyetlen világáról, a pincék és a Várhegy mélyét keresztül-kasul szelő alagutak hamisítatlanul őrzik az elmúlt idők igazi arculatát.

A hajdani hárem pincéjében

Mindenki tudja, hogy a Várhegy házái alatt egész alagutlabyrinthos vonulnak, titokzatos, most nyirkossággal és penésszel telt odúk, ahonnan hidegség és dohszag ásit kifelé. Országszerte legendák szólnak ezekről a földalatti folyosókról. A főváros hosszúságos tervezgetés után most kezdte meg ezeknek a magyar katakombáknak a feltárását s az a terv, hogy a munka befejeztével villanyvilágítást vezetnek beléjük s mint látványos-

ságot, átadják a nagyközönségnek. Magam egy festő barátommal a minap felfedező uton voltam ezekben a pincékben s mond-



Földalatti folyosó
a Szentháromság-utca 3. számú ház alatt

hatom — ezidőszerint legalább — nem a legbarátságosabb látogatás esik erre felé.

A Szentháromság-utca 3. alatti ház, hol most az első kerületi előljáróság egyik hivatali része székel, a török időkben valamelyik basának vagy más magasrangú török főúrnak a háreme volt. Nemcsak a néphagyomány, hanem komoly dokumentumok is ezt bizonyítják, de meg a szobák elrendezésén is ez látszik. Megvan a háremőrök szobája s minden arra mutat, hogy a hárem egyéb helyiségeibe csak ezen a szobán keresztül vezetett bejárat.

S a pince? Ott van a bejárata a boltozatos elejü, nehéz sziklafalakból kiképzett világító udvar szélén. Nem is udvar ez, inkább valami olyan sziklabörtönhöz hasonlít, amelynek ugyan van nyílása az ég felé, de amely

legalább hat-hét méter mély odvában jobban őrizte a foglyot minden modern lakatnál. Aki ide kerülhetett az akkori idők igazságszolgáltatásának jóvoltából, igazán az Isten irgalmára bízhatta magát, mert itt ugyan bajos lett volna megfurni a falat. Lehet azonban, hogy nem volt ilyen komor hivatása ennek a visszhangos, rideg helyiségnek s pusztán csak arra szolgált, hogy világossággal lássa el az alagut bejáratát.

Kemény falépcsőkön megyünk a pincébe, ez már mostani utánpótlás s ha eddig csak meglehetősen vigasztalan volt a kép, itt lent elfoghatja az embert akár a borzongás is. No, hisz nem várja természetesen az ember, hogy valami uri szalon kényelme fogadja egy tizenhetedik századbeli földalatti helyiségben, a kép azonban ennek dacára is vigasztalan. A boltozat fekete pókhálókka telt, nyirkos, a penész elporlasztotta a kövek felületét s a kis ablakon felülről becsurgó világosságban úgy érzi magát az ember, mintha álomban járna és álmában elevenen való eltemetésre ítéltek volna. Kong a pince s ahogy az ember beszél, a falak mohón és tompán nyelik el a szót, mint a hamu a vizet. Mi lehetett itt hajdanában? — jut önkéntelenül a látogató eszébe s nem nagy képzelet kell hozzá, hogy félelemtől összehuzódott tömeget lásson itt a falakhoz szorulva és néha kilesve az ablakon, fent tüzet hányó golyók dobbannak, jajszó, tűz és üvöltés tölti meg a világot s lent — törökök szoronganak itt, vagy magyarok — a félelem reszketése ül az arcokra. Nehéz idők! — sóhajt az ember s szeretne már kint lenni innét. Három század sulya ereszkedik a mellére.

Pedig még egy „emelete” van lefelé a pincének s ott az igazi alagut, mely valamikor a Szentháromság-tér alá csavarodott. Most azonban beomlott már, csak hason csuszva lehet egy darabig eljutni benne, azon túl betemelte az utat a föld és a kötörmelék.

— Furcsa világ lehetett! — mondja Keresztesi Imre, aki vezet bennünket s ő is

Háromszázados csigalépcsőkön a föld mélye felé

Következő állomásunk a Szentháromság-tér 8. számú ház. Valamikor bizonyára összartozhatott az előbbivel, vagy ha a ház maga nem is, a földalatti alagut összekötötte egyiket a másikával. Itt már lerakunk kalapot, felöltöt, hajdonfővel és kiskabáthban vágunk neki a felfedező utnak. S ha az előbb látottakra nekiindult a fantáziánk, itt aztán nyugodtan vágatni kezdhet.

Létrán ereszkedünk le a felső pincébe, mely nem nagyon mély, legfeljebb, ha két méternyire lehet a föld alatt és sokkal kisebb, mint az előbbi. A falakon valóságos lépképek vannak fehér penészből; olyan ez, mintha valaki jókedvében vattából rapszodikus figurákat ragasztott volna a falakra. Balról alacsony és sötét nyílás ásit a föld mélye felé. Gyertyát gyújtunk s a gyér és csepegő világosságban nekiindulunk a barlangnak. Keskeny, az ember kifeszített két könyökével eléri a falakat s rögtön meredeken lefelé csavarodik. Oly meredeken, hogy az itt-ott kiálló szikladarabokba kell kapaszkodnunk, hogy le ne zuhanjunk. Lábunk alatt omlik a kő. Kevés birkózás után lent van az ember az első állomáson s onnét állandóan jobbfelé csavarodva, csigalépcsőn folytathatja az utját. Ha van kedve hozzá. Mert olyan érzés lép meg, mintha egy megkövült óriás torkában csavarogna lefelé. A fekete lyuk szinte nyeli. Amennyire a gyér világításnál látni lehet, úgy látszik, a csigalépcső fokait, mindegyiket, egyetlen kőből készítették, mégpedig valószínűleg, gránitkőből, mert kemény és peng. Egyik-másik még most is erősen áll, több azonban inog a rálépő láb alatt s ilyenkor sietve lejjebb csuszunk.

Talán 4-5 méternyi mélységben (a föld színétől legalább 6-7 méternyire vagyunk) kettéválik az alagut. Az egyik, jobbfelé tartva, pár méternyire befejeződik, elzárta a kőomlás, balra azonban barlangszerű üreg tátong, leszakadozott boltozattal, oldalról sziklaszirtek ágaskodnak ki s ebből a valószínűleg beomlástól kiszélesedett barlangból folytatódik az alagut, most már egyenesen előre a Szentháromság-tér alá. Itt megint kiszélesedik s kisebb tóban végződik, mely a talajvízből jött össze. Itt-ott

Nyaraljon saját erdejében!

A főváros közelében: az érdi Hamzsabégyi erdőben, árnyas, magaslati fekvésű
100 □-öles erdőparcellák
36 havi kamatmentes (havi 6-10 pengős) részletfizetésre kaphatók.

Ugyanott kertészetre, állattenyésztésre alkalmas, nem erdős területek önként már 80 fillértől, 36-40 havi részletfizetésre.

Legbiztosabb és legjobb tőkebefektetés, mert az olcsó telkek értéke csak emelkedhet.

Másfél év alatt 4000 telek eladva!

Legjobban, legolcsóbban saját területén, saját házában nyaralhat.

Olcsó nyaralókat, weekendházakat a helyszínén bemutatunk.

A pünkösdi ünnepek alatt okvetlenül tekintse meg telkeinket, a gyönyörű fenyő- és tölgyerdők a legszebb kirándulási lehetőséget nyújtják.

Induljon Kelenföldről (menettérti jeggyel) a MÁV, vagy a Déli vasút vonalain. Erdő megálló (közvetlen Erdőliget után) szálljon le, onnan autobszaink ingyen szállítják a helyszínre.

Részletes felvilágosítással irodánk szolgál: VIII., Üllői-ut 16/b. félem. 4., V., Bálvány-utca 19., II., Budafoki-ut 17. szám alatt, továbbá Erdőn a MÁV és Déli vasút megállóinál. Telefon: 41-1-92.

nagyot szí az Isten szabad világának levegőjéből, mikor becsukjuk magunk mögött a pinceajtót.

már hason csuszva lehet csak idáig közlekedni s bizony, ahogy visszaérünk a barlangba, hamarosan osonunk is belőle kifelé. A mennyezete homok s ha véletlenül itt lép



A Szentháromság-szobor alá vivő alagut bejárata

bennünket valami omlás, aligha később nem érneznék a mentőexpedíció. Persze, századokat kiállt már a boltozat, hanem ilyen objektív megállapítás jobban esik fent a szabad levegőn. Kint aztán nevetünk egymásra, mert a falusi kutatókhoz hasonlítunk s a ruhánk úgy bevette a nyirkos föld s a penész dohos szagát, hogy alapos szellőzte-

Az Opera előtt állítja fel könyvsátrát a

Singer és Wolfner irodalmi intézet r-t.

a magyar könyv három ünnepnapján:

május 17-én, 18-án és 19-én

A magyar könyv ünnepének emlékére
itt írják alá könyveiket:

Herczeg Ferenc
Baktay Ervin
Bokor Malvin
Bónyi Adorján
Cholnoky Jenő
Csáthó Kálmán
Dénes Gizella

Falu Tamás
Farkas Imre
P. Gulácsy Irén
Harsányi Zsolt
Hegedüs Loránt
Kosáryné Réz Lola
Krúdy Gyula
Lyka Károly

Pekár Gyula
Ruzitska Mária
Surányi Miklós
Szép Ernő
Terescsényi György
Zilahy Lajos
Zsigray Julianna

Fenyves telkek a Balaton partján
Balatonszabadi és Balatonvilágos között

150-350 n.-öles ármentes villatelkek fürdőjeggel, kedvező négy-éves részletfizetésre. Díjtalan tájékoztató térkép és felvilágosítás

Magyar Tisztviselők Takarékpénztára Rt.
IX. Mester-utca 15-17. Telefon: József 46-1-56

és után lehet csak megint emberek közé
kerülni vele.

Az Egyetemi Nyomda alatt

Az Egyetemi Nyomda az Iskola-tér 3. számú épületben van s arról nevezetes, hogy itt található a Vár legnagyobb középkori pincéje és legteljesebben feltárt alagutja. Tolnay Lajos üzemvezető vezet bennünket s ahogy leérünk a pincébe, bizony csaknem megdöbbenünk annak méreteitől. Azt hiszem, beleférne az egész épület mindenestől s még talán hely is maradna. Szinte templomi magasak a boltozatos falak s dörög közöttünk az emberi beszéd. Nem tudni, kié lehetett ez a ház valamikor, de annyi bizonyos, hogy nem kimélte a költséget az alagut kiépítésekor. Fel lehetne pár rendes családi házat építeni a téglákból, melyekkel felrakták a falakat. Ha az előbb a helyzet szűk volta miatt volt panaszunk, itt igazán bővelkedhetünk a kényelemben. Megbujhatott itt akár egy kisebb városrész.

Kézilámpa fénye mellett botladozunk az óriási helyiségben. Az egyik falhoz odátámasztva egy szabályosan kivésott kötömb, rajta jól olvasható héber írás. Mondják, zsidó templom vagy zsidó temető volt valamikor ez a helyiség. Vagy mind a kettő egyszerre. Lehet. Nagy kötörmelékkal eltömött mélyedések a falban. Alagutelágazások vagy kripták talán? Nem lehet eldönteni így hirtelen három század távlatából. Általában csupa talány közt jár az ember. Mi minden volt már ez az épület s ez a pince! A jelek szerint először zsidó temető vagy zsidó templom, aztán kolostor lett belőle, majd kaszárnya, míg most az Egyetemi Nyomda szinnyomó gépei forognak benne. Hányan éltek itt és hányan meghaltak! A kő örök és az ember mulandó, a sziklák itt roppant terhükkel nevetve állják az időt s mi emberek hányszor megujultunk már azóta! Lehetetlen itt nem meditálni ilyesmiken s rá nem döbbsenni az idő végtelenségére.

Bandukolunk. Odébb nagy halom százados állati csont, ökörszarvak, bordacsontok, még csirkecsont is van, mellettük két hasadt, rozsdás ágyugolyó s egészen apró, furcsa formájú, karcsu kis üvegcsék, bedugaszolva bennük valami folyadék. Mi lehet? Méreg vagy éppen ételizesítő? Találunk egy cserépdarabot, rajta régi címerrel s egy sziklamélyedésben kut. Viz is van benne, de ihatatlan, bár kristálytiszta. A kut kövezett torka felmegy a felszínre s az Iskola-téren lévő kis szobor alatt végződik.

Csodálatos idők és csodálatos helyek! Talán hónapokig laktak itt meghuzódva emberek, születtek itt egyesek és meghaltak mások, szerelmek is támadhattak és gyűlölségek, talán villant a kés a kezekben, talán imádkoztak, nevetés is támadt talán néha — az ember mindenütt tud nevetni — és sóhajokat is hallhattak a falak, mert sóhajlásra is alkalmas minden hely az embernek. Nehéz idők lehettek! A látogató úgy érzi, hogy kripták felett jár s lehet, hogy beomlott melleket borító páncélok rozsdásodnak és mállanak szét alatta. Talán egy órát is itt töltünk, aztán egyszerre meglep bennünket a vágy a szabad levegő után, felszaladunk, elbucszkodunk és ki a napfényes utcára, zöld lombok és kék ég alá.

D. S.